

Obračun i analiza proizvodnih troškova društva Cimos d.o.o. Buzet

Gržinić, Melisa

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:687057>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-11**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirkoivć“

MELISA GRŽINIĆ

OBRAČUN I ANALIZA PROIZVODNIH TROŠKOVA

DRUŠTVA CIMOS d.o.o. BUZET

Završni rad

Pula, 2016.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirkoivć“

MELISA GRŽINIĆ

OBRAČUN I ANALIZA PROIZVODNIH TROŠKOVA

DRUŠTVA CIMOS d.o.o. BUZET

Završni rad

Matični broj studenta: 2012-E, redoviti student

Studijski smjer: Poslovna ekonomija – Financije, računovodstvo i revizija

Predmet: Računovodstvo troškova

Mentor: prof.dr.sc Alfio Barbieri

Pula, 2016.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Melisa Gržinić, kandidat za prvostupnika ekonomije, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student
Melisa Gržinić

U Puli, 28.06.2016.godine

Sadržaj:

1.	UVOD	5
2.	SPECIFIČNOSTI PODUZEĆA CIMOS d.o.o. BUZET	6
2.1.	Povijesni razvoj.....	6
2.2.	Djelatnost poduzeća	7
2.3.	Organizacijska struktura poduzeća	10
2.4.	Razvojne perspektive.....	16
3.	TROŠKOVI U POSLOVANJU PODUZEĆA CIMOS d.o.o.....	17
3.1.	Pojam i značaj troškova u poslovanju poduzeća Cimos d.o.o.	18
3.1.1.	<i>Proizvodni troškovi</i>	19
3.1.2.	<i>Troškovi razdoblja</i>	20
4.	OBRAČUN I ANALIZA PROIZVODNIH TROŠKOVA U PODUZEĆU CIMOS d.o.o. BUZET	21
4.1.	Obračun i analiza troškova zaliha	22
4.2.	Obračun i analiza troškova amortizacije	23
4.3.	Obračun i analiza troškova rada.....	25
4.3.1.	<i>Troškovi osoblja – troškovi plaća i naknada plaća</i>	25
4.3.2.	<i>Naknade troškova radnika</i>	26
4.4.	Prihodi i rashodi u računu dobiti i gubitka.....	29
4.4.1.	<i>Prihodi</i>	29
4.4.2.	<i>Rashodi</i>	30
4.4.3.	<i>Financijski rezultat</i>	31
5.	KRITIČKI OSVRT	35
6.	ZAKLJUČAK	36
	LITERATURA.....	37
	POPIS TABLICA.....	38
	POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA.....	38
	POPIS SLIKA	38

1. UVOD

Tema obrađena u sklopu završnog rada je obračun proizvodnih troškova društva Cimos d.o.o. Buzet. Osnovni cilj ovog završnog rada je pojasniti pojam, vrste, strukturu i ulogu troškova u teoriji te način poslovanja društva Cimos d.o.o. Buzet. Troškovi su od izuzetne važnosti za svako poduzeće te treba imati uvid u njihovu veličinu, intenzitet njihovih promjena kako bi moglo racionalizirati, odnosno smanjiti troškove i na taj način poboljšati financijski rezultat.

Na samom početku rada može se saznati nešto o samom društvu Cimos d.o.o. Buzet, njegovoj djelatnosti, povijesnom razvoju poduzeća, njihovom poslovanju, problemima u poslovanju te razvojnim perspektivama poduzeća.

Nakon upoznavanja sa samim Društvom, u sljedećem, odnosno trećem poglavlju teorijski je objašnjen pojam i značaj troškova u poslovanju poduzeća Cimos d.o.o. – vrijednosno izražen utrošak elementa stvaranja ili pružanja usluga, koji su nastali poslovnom aktivnošću poduzeća. Zatim je pojašnjen značaj proizvodnih troškova i troškova razdoblja.

U četvrtom poglavlju upoznajemo se sa obračunom i analizom proizvodnih troškova u poduzeću, u kojem su detaljno prikazani obračun i analiza troškova zaliha, obračun i analiza troškova upotrebe materijalne imovine te obračun i analiza troškova rada.

Za izradu rada korištena je stručna literatura iz područja računovodstva troškova i računovodstva, podaci koji su dobiveni od poduzeća Cimos d.o.o. Buzet, te oni podaci koji se mogu pronaći na službenim internet stranicama.

2. SPECIFIČNOSTI PODUZEĆA CIMOS d.o.o. BUZET

2.1. Povijesni razvoj

Poduzeće Cimos d.o.o. Buzet sastavni je dio poslovnog sustava Cimos d.d. Koper.

Proces osnivanja CIMOS-a započinje ranih sedamdesetih godina 20. stoljeća. Poduzeće “Tomos” je nakon desetak godina suradnje s francuskim “Citroenom” izdvojilo automobilski program iz svojeg programa, te je uz novogoričku “Iskru” i “Citroen” sklopio ugovor o zajedničkom udruživanju sredstava i osnivanju nove firme pod imenom CIMOS.

Potpisivanjem Ugovora o zajedničkom ulaganju i Ugovora o dugoročnoj međunarodnoj kooperaciji 1972. godine nastaje dakle “CIMOS” osnovan zajedničkim ulaganjem “TOMOSA” s 34% sredstava, “ISKRE” Nova Gorica sa 17% sredstava i “CITROEN-a” Paris s 49% sredstava. Ime CIMOS kao složenica dolazi od naziva “Citroen” i “Tomos”. Nova firma ima sjedište u Koprju, a započinje samostalno s radom 04.10.1972. godine. Povijest CIMOS-a može se pratiti kroz kronologiju najvažnijih događaja (Izvještaj o poslovanju grupe CIMOS, 2011, p. 2):

- 1959. godine – početak djelatnosti proizvodnje automobilskih dijelova i montaže osobnih vozila u suradnji Tomosa i francuskog Citroena,
- 1971. godine – izgrađena hala I u Buzetu,
- 1972. godine – početak proizvodnje automobilskih dijelova i montaže osobnih vozila pod imenom CIMOS, u Buzetu napravljena hala II za proizvodnju kotača te automobilskih dijelova,
- 1974. godine – u Buzetu se formira Cimos Koper OOUR Buzet te se hale popunjavaju proizvodnim linijama prenesenim iz Pariza, ujedno se gradi nova hala III,
- 1982. godine – ukidanje montaže osobnih vozila – osnovni koncept postaje proizvodnja automobilskih dijelova,
- 1984. godine – nastanak razvojnog sektora u Cimosu,

- 1986. godine – početak informatizacije u konstruiranju,
- 1989. godine – otvorena ljevaonica aluminijskih odljevaka u Roču,
- 1992. godine – sagrađena hala IV i pušteno u rad postrojenje za lakiranje,
- 1996. godine – pretvorba u dioničko društvo, Cimos postaje razvojni dobavljač, izgrađena strategija 1996.-2006.; smanjivanje ovisnosti od samo jednog kupca,
- 2000. godine – prihvaćanje strategije do 2010. godine,
- 2000.-2004. godine – integracija novih proizvodnih centara.

S velikim ulaganjima u opremu i tehnologiju, Cimos d.o.o. Buzet je postao suvremeni industrijski kompleks, s modernom tehnologijom, modernim proizvodnim kapacitetom i kadrovima koji prate razvoj industrijskih metoda, organizacije i osiguranja kvalitete proizvoda. Iz Cimos se svakodnevno vrši otprema od 300.000 jedinica različitih pozicija prema najistaknutijim proizvođačima u automobilskoj industriji u Francuskoj, Njemačkoj, Italiji, Engleskoj i SAD-u.

2.2. Djelatnost poduzeća

Cimos d.d. Kopar ima sjedište u Kopru te je podijeljen na Cimos Slovenija i Cimos Hrvatska.

Društvo Cimos d.o.o. Buzet osnovano 01. veljače 1998. godine u vlasništvu Cimos slijednik je poduzeća osnovanog 1969. godine, a pod imenom Cimos djeluje od 1972. godine. Novo društvo ima organizacijske jedinice uprave, kadrologije, komercijale, špedicije, informatike, razvoja, financija i računovodstva. Dokapitalizirano je pokretninama pa se njegov kapital povećao. Cimos Buzet i Cimos Ljevaonica Roč prenose se na Cimos d.o.o. Buzet.

Temeljna djelatnost Cimos-a d.o.o. Buzet je istraživanje i razvoj te proizvodnja automobilskih dijelova za prvu ugradnju renomiranih proizvođača automobilske industrije kao što su grupacija PSA (Peugeot-Citroën), Ford, Garret-Honeywell, BMW, Audi te za ostale europske i svjetske proizvođače automobila.

Cimos d.o.o. Buzet posluje na dvije lokacije, Buzet i Roč te zapošljava 618 djelatnika. Proizvodni program poduzeća čini proizvodnja dijelova motora i sklopova, elemenata iz skupine sustava za kočenje, dijelova karoserija te dijelova mjenjača.

U procesu proizvodnje navedenih proizvoda, Cimos d.o.o. Buzet javlja se uložni razvojni dobavljač koji djeluje u području ukupnog životnog ciklusa proizvoda od planiranja, razvoja, industrijalizacije i proizvodnje, do post prodajnih usluga i reciklaže.

Poduzeće Cimos d.o.o. Buzet razvojni je dobavljač dijelova i sklopova za automobilsku industriju. Razvojni put poduzeća odveo ju je da danas razvija i isporučuje proizvode za poznate proizvođače automobila - PSA, BMW, AUDI, FORD, TOYOTA, HONEYWELL, EATON, OPEL. Gotovo svi proizvodi namijenjeni su za prvu ugradnju te se oni direktno isporučuju proizvođačima automobila. Isporuke su koncipirane „JUST IN TIME“ prema dnevnim, tjednim i mjesečnim narudžbama kupca na pedesetak lokacija širom Europe i Svijeta.

Poduzeće udovoljava strogim zahtjevima kvalitete, očuvanja okoliša te brigom za zaposlene. Teži zadovoljavanju potpune kvalitete kod kupaca. Dokaz tome je da tvrtka posjeduje certifikate:

- ISO-TS 16949-2002
- ISO 14001
- OHSAS 18001
- Q1 AWARD (FORD)

U okviru djelatnosti poduzeća Cimos d.o.o. Buzet proizvode se sljedeći proizvodi:

- kućišta turbokompresora
- nosači motora
- pedalni sklop
- kućišta uljnog filtera
- kućišta pumpi za vodu
- razne osovine za mjenjače
- cijevi za ojačanje karoserije

U proizvodnji navedenih proizvoda primjenjuju se sljedeće tehnologije:

1. Tlačno lijevanje aluminija

Tlačno lijevanje je postupak kod kojega se u ćelijama (strojevima) za tlačno lijevanje talina velikom brzinom i pod velikim tlakom ubrizgava u metalni kalup i održava pod tlakom sve dok se skrućivanje potpuno ne završi. Doziranje taline iz peći za održavanje temperature, proces lijevanja, hlađenje odljevka, obrezivanje i iznos odljevka iz ćelije je automatiziran.

2. Kokilni lijev

Kokile su metalni kalupi za višekratno gravitacijsko ulijevanje neželjeznih metala. U novije vrijeme ulijeva se i pod niskim tlakom do 1 bara, radi boljeg popunjavanja kalupa i dobivanja potrebnog oblika proizvoda

3. Mehanička obrada odvajanjem čestica

Mehanička obrada odvajanjem čestica se obavlja na alatnom stroju s unaprijed određenim alatima, kako bi se u što kraćem vremenu dobio proizvod zadovoljavajuće kvalitete. Alatni strojevi su strojevi na kojima čovjek u proizvodnom procesu upravlja alatom. Osnovni zadatak alatnih strojeva je zamjena ljudskog rada uz povećanje točnosti, produktivnosti, ekonomičnosti i drugog.

4. Površinska zaštita (galvanizacija i kataforetsko lakiranje)

Galvansko cinčanje je postupak kod kojeg se elektrolizom nanosi zaštitni sloj cinka na čeličnu površinu. Sam proces galvanskog cinčanja sastoji se od predobrade, nanošenja zaštitnog sloja cinka – cinčanja te završne obrade (nanošenje plavog i žutog pasivata).

Kataforetsko lakiranje je visokoefektivan postupak nanošenja organskih prevlaka uz pomoć istosmjerne struje. Postupkom kataforetskog lakiranja obrađuju se čelični, aluminijski i pocinčani poluproizvdi za autoindustriju.

5. Termička obrada

U procesu termičkog skidanja srh materijal koji treba otkloniti spaljuje se. Toplina se dobiva izgaranjem smjese plinovitog goriva (prirodni plin – metan) i kisika. Materijal se zagrijava do

temperature paljenja za reakciju s kisikom. Ovim postupkom otklanjanju se također i srhovi u unutrašnjosti.

6. Montaža

Montaža se u tvornici Buzet obavlja na liniji automatske montaže gdje se elementi montiraju u sklop bez utjecaja čovjeka, zatim na liniji poluautomatska montaža: elementi se montiraju u sklop sa djelomičnim utjecajem čovjeka (odnosno na prethodno automatski montirane elemente čovjek ručno montira dodatno još jedan ili više elemenata), te na liniji ručne montaže gdje se elementi montiraju ručno.

2.3. Organizacijska struktura poduzeća

Poduzeće Cimos d.o.o. Buzet smješteno je u gradu Buzetu u dolini rijeke Mirne. Dio društva, tvornica Buzet smještena je na istoj lokaciji, dok je ljevaonica Roč (izdvojeni dio postrojenja – organizacijska jedinica 2) smještena u Roču. Tvornica Buzet prostire se na površini od 44.610 m² dok je ljevaonica Roč smještena na površini od 31298 m² (od toga 5660 m² pod krovom) Tvornica Buzet i Ljevaonica Roč rade uglavnom u tri smjene.

Postrojenje tvornice Buzet konceptualno čine slijedeće glavne tehnološke cjeline:

1. Tehnološka jedinica lijevanje
2. Tehnološka jedinica za strojnu obradu
3. Tehnološka jedinica površinske zaštite
4. Tehnološka jedinica zavarivanje
5. Skladišni prostori

Osim navedenih glavnih tehnoloških cjelina normalan rad postrojenja osiguravaju i slijedeći pomoćni sadržaji:

- kompresorska stanica
- kotlovnica
- plinska stanica UNP
- plinska stanica tehnički plinovi

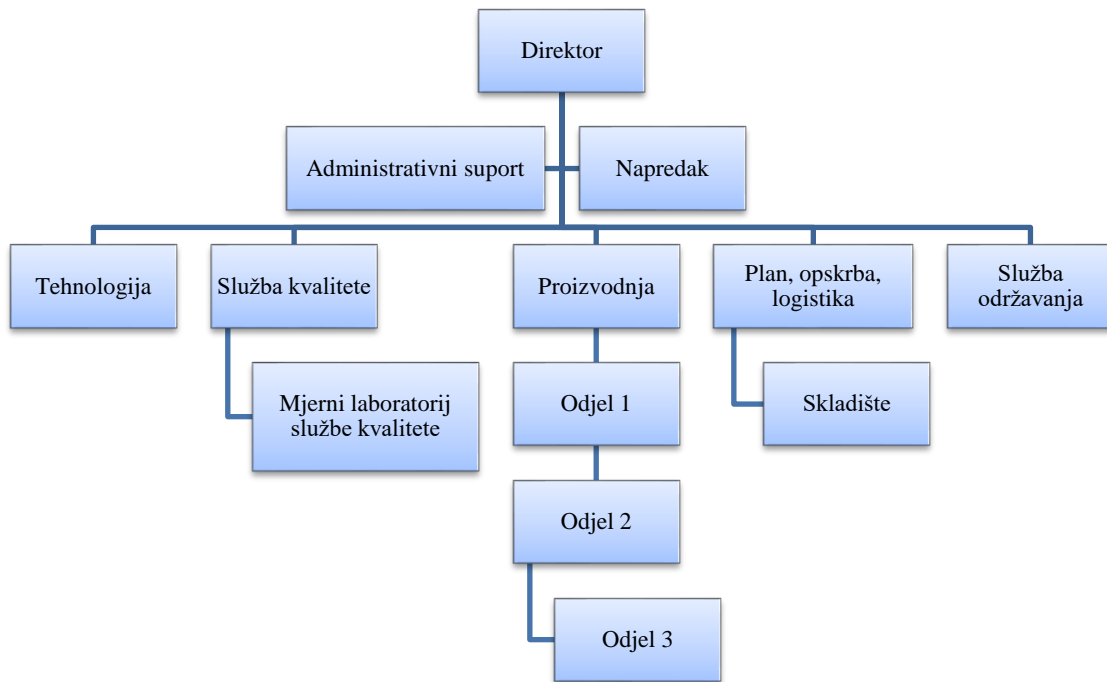
- sustav opskrbe električnom energijom
- laboratorij
- priprema demineralizirane vode
- centralno skladište opasnog otpada
- centralno skladište neopasnog otpada
- centralno postrojenje za obradu otpadnih voda

Osim gore navedenih objekata proizvodnje namjene, preostali objekti na lokaciji postrojenja tvornice Buzet su upravna zgrada, porta, restoran i garaža.

Na sljedećoj shemi prikazana je organizacijska struktura poduzeća Cimos d.o.o. Buzet

Slika 1: Organizacijska shema tvornica Buzet i Roč

Izvor: izrada poduzeća Cimos d.o.o. Buzet

Organizacijsku strukturu tvornica Buzet i Roč čine sljedeće organizacijske jedinice:

1. *Tehnologija* - glavne tehnologije poduzeća Cimos d.o.o. Buzet su: tlačno lijevanje aluminiya, kokilni lijev, termička obrada i montaža.
2. *Služba kvalitete* - sastoji se od mjernog laboratorija u kojem se obavlja umjeravanje razne mjerne opreme i ispitivanje za potrebe proizvoda, koje se također bazira na mjerenju geometrije izdataka te kemijske analize tekućina, od procesnog nadzora do nadzora otpadnih voda.
3. *Proizvodnja* - vrši se u tri odjela. Odjel 1 je ljevaonica, odjel 2 mehanička obrada, a odjel 3 podrazumijeva površinsku zaštitu gdje se vrše kataforska lakiranja, sjenčanja za domaće i vanjsko tržište te za potrebe unutar tvornice Cimos d.o.o. Buzet.

4. *Plan, opskrba i logistika* – kompletan logistički tok pa tako i sustav skladištenja je u postrojenju tvornice Buzet postavljen u principu FIFO (first in-first out) čime se osigurava adekvatnu protočnost materijala. Na lokaciji postrojenja nalaze se sljedeći skladišni prostori: ulazno skladište, centralno skladište kemikalija, skladište tehničkih plinova te skladište ulja i maziva.
5. *Služba održavanja* – poduzeće Cimos d.o.o. Buzet za stvaranje i održavanje uređenog, čistog i učinkovitog radnog mjesta koristi metodu 5S. Metoda 5S je sustavni pristup uređenju radnog mjesta, a provodi se kroz 5 faza: sortiranje, slaganje, spremanje, standardiziranje i samodisciplina.

U sljedećim tablicama prikazan je broj zaposlenih prema stručnoj naobrazbi te dobna struktura zaposlenih u poslovnom sustavu Cimos d.d. Koper.

Tablica 1: Zaposlenost prema stručnoj naobrazbi u poslovnom sustavu Cimos d.d. Koper

Redni broj	Stručna naobrazba	Stanje 30.6.2015.	%
1.	Osnovna škola	195	15,79%
2.	Osnovna škola + tečaj	28	2,27%
3.	Trogodišnja srednja škola	604	48,91%
4.	Četverogodišnja srednja škola	261	21,13%
5.	Viša stručna sprema	58	4,70%
6.	Fakultet	85	6,88%
7.	Magisterij	3	0,24%
8.	Doktorat	1	0,08%
UKUPNO:		1235	100,00

Izvor: vlastita izrada na temelju podataka dobivenih od poduzeća Cimos d.o.o. Buzet

U tablici 1. Prikazana je zaposlenost na dan 30.6.2015. godine u poslovnom sustavu Cimos d.d. Koper gdje je najviše radnika zaposleno sa trogodišnjom srednjom školom (48,91%), a najmanje sa doktoratom (0,08%). Sve ukupno ima 1235 zaposlenih.

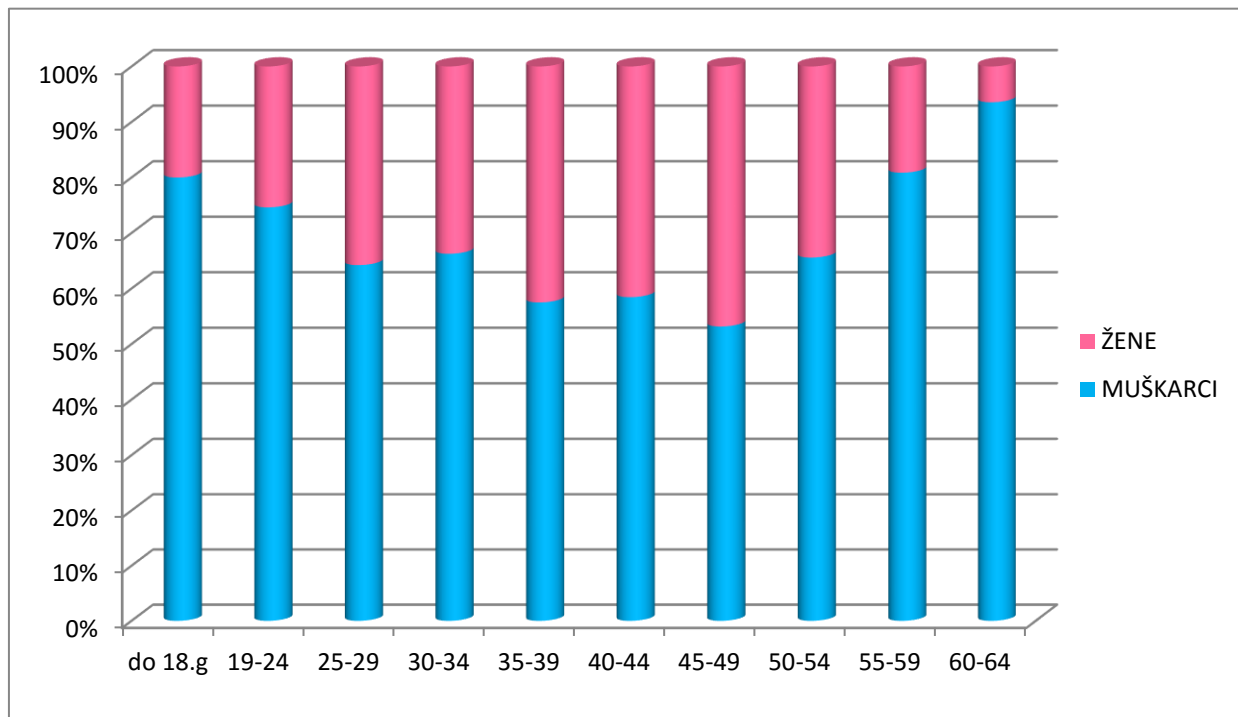
Tablica 2: Dobna struktura zaposlenih u poslovnom sustavu Cimos d.d. Koper

	UKUPNO	MUŠKARCI	ŽENE
Ukupno:	1235	-	-
Do 18 g.	5	4	1
19-24	134	100	34
25-29	123	79	44
30-34	166	110	56
35-39	160	92	68
40-44	142	83	59
45-49	205	109	96
50-54	154	101	53
55-59	115	93	22
60-64	31	29	2
MUŠKARCI	800	800	435
ŽENE	435	-	-

Izvor: vlastita izrada na temelju podataka dobivenih od poduzeća Cimos d.o.o. Buzet

U tablici 2. možemo vidjeti kako je ukupan broj zaposlenih u 2015. godine iznosio 1235 od toga najviše je radnika zaposleno sa dobi od 45-49 godina starosti, koje slijedi dob od 30-34 godina, a najmanje je radnika zaposleno od dobi do 18 godina, od toga je više zaposleno muškaraca (800) nego žena (435) i to najviše u dobi od 30-34 godina starosti.

Grafikon 1: Dobna struktura zaposlenih (po spolu) u poslovnom sustavu Cimos d.d. Koper

Izvor: vlastita izrada na temelju podataka dobivenih od poduzeća Cimos d.o.o. Buzet

Na grafičkom prikazu 1. je prikazana dobna struktura (po spolu) u poslovnom sustavu Cimos d.d. Koper, a podaci su preuzeti iz tablice 2. Na grafičkom prikazu možemo primijetiti da većinu zaposlenih čine muškarci, a žene manjinu. Vidljivo je da se dobna struktura zaposlenih po spolu skoro izjednačava kod zaposlenih između 35 i 50 godina, ali muškarci i dalje čine većinu. Najviše zaposlenih muškaraca je između 60 i 64 godina starosti, a najviše zaposlenih žena između 45 i 49 godina.

2.4. Razvojne perspektive

U cilju ostvarenja vizije Cimos d.o.o. Buzet, kao globalnog razvojnog dobavljača u svjetskoj automobilskoj industriji, uspostavljena je još 1997. godine tijesna suradnja sa Tehničkim fakultetom u Rijeci, Visokom tehničkom školom u Puli, čime istraživanje i razvoj dobiva posebno mjesto u procesu poslovanja. Kroz te visokoobrazovne ustanove doškolovalo je 80-tak zaposlenih za stjecanje VI i VII stupnja obrazovanja. Uz to Cimos d.o.o. Buzet provodi, kroz svoju internu školu, razna obrazovanja iz područja lijevanja i ostalih zanimanja metalske struke.

Cimosova strategija razvoja poslovne djelatnosti temeljena na donosnom rastu zahtijeva uspostavljanje i jačanje partnerskih odnosa s dobavljačima koji u sudjeluju procesu stvaranja konačnog proizvoda. Iz navedenih razloga, udruživanje proizvodnog i dobavljačkog lanca kojim se ubrzava prijenos znanja i tehnologija preduvjet je ostvarivanja konkrentskih prednosti i opstanka na tržištu.

3. TROŠKOVI U POSLOVANJU PODUZEĆA CIMOS d.o.o.

Temeljni je zadatak poduzeća proizvesti proizvode ili obaviti određene usluge radi zadovoljenja općih i pojedinačnih potreba.

Međutim, stupanj zadovoljenja općih i pojedinačnih potreba ne ovisi samo o količini proizvoda ili usluga, već i o troškovima.

Ako su robe ili usluge skupe, onda su one nepristupačne potrošaču, dok će jeftinija roba i usluge omogućiti potpunije zadovoljenje općih i pojedinačnih potreba, a to će omogućiti poduzeću da ostvari zadovoljavajući dohodak.

Zbog toga troškovi predstavljaju ključno pitanje u poslovanju ukupnoga gospodarstva i svakog poduzeća pojedinačno.

Zato je interes svakog poduzeća da svoje zadatke, bilo u proizvodnji proizvoda ili obavljanju usluga, obavi sa što manje troškova, što predstavlja zajednički interes i potrošača i društva u cjelini.

Svrha svake analize troškova je ispitivanje mogućnosti njihova minimiziranja. Svako smanjenje nekog troška istovremeno ne znači i apsolutno smanjenje ukupnih troškova. Neko smanjenje pojedinog troška može izazvati povećanje troška nekog drugog elementa. Zbog toga efekt svakog pojedinačnog smanjenja troška treba sagledavati i u vezi s troškovima drugih elemenata, odnosno i s aspekta ukupnih troškova. Troškovi se analiziraju kao obujam i struktura za kraće i duže razdoblje.

3.1. Pojam i značaj troškova u poslovanju poduzeća Cimos d.o.o.

Trošak je riječ koja se vjerojatno najčešće upotrebljava u ekonomiji. To proizlazi iz važnosti ove ekonomske kategorije za uspješnost posovanja poslovnih subjekata i svih drugih profitnih organizacija. Najkraća samo kvantitativna definicija troška glasi da je to umnožak utroška i cijene utroška.

Trošak je u novčanim jedinicama iskazan iznos utrošenog novca ili druge imovine, izvršnih usluga ili nastalih obveza u zamjenu za dobra ili usluge koje su primljene ili trebaju biti primljene. (Cashin, Handy, Polimeni, 1999.) Troškovi predstavljaju financijski iskaz vrijednosti ukupne količine proizvodnih čimbenika koji su potrebni za proizvodnju robe ili usluge. Sirovine, rad i kapital koji se troše u procesu proizvodnje prenose dio ili cjelokupnu svoju vrijednost na proizvod te kako postaju dio cijene proizvedenih proizvoda.

Za obavljanje svake gospodarske djelatnosti potrebno je trošenje tri temeljna elementa radnoga procesa: rada, predmeta rada i sredstava za rad. Trošenje ovih elemenata može se iskazati u naturalnim ili novčanim pokazateljima. Trošak je novčano izražen utrošak. Utrošak se izražava naturalnim jedinicama - fizički izraz trošenja pojedinih elemenata, (sati rada strojeva, količina utrošenih materijala i sl.), a trošak novčanim jedinicama. (Gulin, i dr. 2010.)

Troškovi u užem smislu omogućuju uvid i kontrolu praćenje i analizu stvarnih troškova pojedinih elemenata u procesu rada. Troškovi u širem smislu omogućuju realnu procjenu uspješnosti poduzeća. Trošak je utvrđen na temeljem izravnih mjera, arbitrarnih dodjela ili sustavne i racionalne alokacije.

Opći zahtjev računovodstvu da svoje informacije prilagođava zahtjevima menadžera naglašeno je izražen u informacijama o troškovima. Činjenica da se troškovi mogu promatrati s više aspekata uvjetuje i različite informacije o troškovima za različite potrebe. Isto tako o istim troškovima, npr. O iznosu nastalih troškova u jednom obračunskom razdoblju, računovodstvo će prirediti informacije o njihovoj strukturi prema različitim kriterijima.

Postoje tri osnovne vrste troškova:

- ukupni
- granični
- prosječni

Ukupni troškovi su svi troškovi koje ima neko poduzeće u određenom vremenu te se odnose na sve učinke tog vremenskog razdoblja. Granični trošak je trošak posljednje jedinice učinka. Prosječni trošak otpada na jedinicu učinka, a dobije se dijeljenjem troškova s količinom učinaka.

Uz pojam troškova često vežemo i pojmove izdatak, rashod i gubitak. Pojmovi izdatak, rashod i gubitak bliski su pojmu trošak, ali nisu jednaki. Izdatak se odnosi na smanjenje novčanih sredstava iz blagajne ili računa u banci. Rashodi su troškovi sadržani u prodanim proizvodima ili uslugama, nabavna vrijednost prodane robe i materijala, izdaci vezani za financiranje i drugi izdaci, koji nisu uzrokovani ostvarivanjem poslovnog učinka. Gubitak možemo promatrati kao gubitak predmeta rada (nastaje u toku proizvodnje, skladištenja i transporta, i dok je u planiranim granicama, predstavlja trošak, a iznad te granice je gubitak) i gubitak kao negativni poslovni rezultat (razlika je između prihoda i rashoda, kada je rashod veći od prihoda).

U financijskim izvještajima poslovnih subjekata koja obavljaju proizvodne djelatnosti troškovi nastali tijekom određenog razdoblja mogu se podijeliti na proizvodne troškove i troškove razdoblja.

3.1.1. Proizvodni troškovi

Troškovi proizvoda su oni troškovi koji se uključuju u vrijednost zaliha proizvodnje i gotovih proizvoda. Ti troškovi još se nazivaju i troškovi zaliha. Budući da su zalihe pozicija kratkotrajne imovine (proizvodnja i gotovi proizvodi) to su i troškovi proizvoda sadržani u bilanci. Troškovi proizvoda sadrže trošak direktnog materijala, trošak direktnog rada te opće troškove proizvodnje. Proizvodni troškovi nastaju u proizvodnim pogonima te pomoćnim i sporednim mjestima troškova koji servisiraju proizvodne pogone kao što su npr. mehaničke radionice, elektroradionice, toplane, kompjutorski servis i sl.

Trošak direktnog rada su brutoplaće direktnih radnika u proizvodnim pogonima. Trošak direktnog rada i trošak direktnog materijala su direktni troškovi koji se izravno mogu obuhvaćati po nositeljima troškova, odnosno po proizvodima ili uslugama.

Opći troškovi proizvodnje su zapravo indirektni troškovi koji nastaju u proizvodnom dijelu poduzeća, odnosno na glavnim, sporednim i pomoćnim mjestima troškova. Opći troškovi proizvodnje mogu se direktno rasporediti na nositelje troškova kao što su proizvodi ili usluge. Sastoje se od varijabilnog i fiksnog dijela. Najveći računodvodstveni problem je razdvajanje varijabilnog od fiksnog dijela općih proizvodnih troškova. Najčešći opći troškovi proizvodnje su razni pomoćni materijali, grijanje, energija, troškovi indirektnog rada i drugi troškovi koji se ne mogu izravno obuhvaćati po proizvodima a nastaju u proizvodnji.

U automatiziranim proizvodnim postrojenjima postoji klasična trodjelna podjela troškova proizvoda, a to su direktni materijal, direktni rad, i opći troškovi proizvodnje.

3.1.2. Troškovi razdoblja

Troškovi razdoblja jesu prirodne vrste troškova koje se ne odnose izravno na proizvodnju, ali su vrlo važni za proizvodne aktivnosti poduzeća. Najvažnije obilježje tih troškova je što “nemaju buduću ekonomsku korist” odnosno ne uključuju se u zalihe proizvoda, već se nadoknađuju na teret prihoda radoblja u kojem su nastali. Troškovi razdoblja nalaze se u računu dobiti i gubitka te postaju rashod u razdoblju kada su nastali. Troškovi razdoblja dijele se na troškove prodaje i troškove uprave odnosno administrativne troškove. Na troškove prodaje odnosi se npr. najam prodajnog prostora, plaće prodajnog osoblja, rasvjeta, telefonski troškovi, osiguranje, reklama, amortizacija i sl. Troškovi uprave su amortizacija upravnog zgrade i namještaja, najam, grijanje, rasvjeta, plaće upravnog osoblja i sl.

4. OBRAČUN I ANALIZA PROIZVODNIH TROŠKOVA U PODUZEĆU CIMOS d.o.o. BUZET

Temeljni je zadatak poduzeća proizvesti proizvode ili obaviti određene usluge radi zadovoljenja općih i pojedinačnih potreba. Stupanj zadovoljenja tih potreba ovisi i o troškovima. Zato je interes svakog poduzeća da svoje zadatke, bilo u proizvodnji proizvoda ili obavljanju usluga, obavi sa što manje troškova, što predstavlja zajednički interes i potrošača i društva u cjelini.

Proces obračuna troškova proizvoda uključuje mjerenje nastalih troškova proizvoda i njihovo raspoređivanje na proizvode i usluge koji su prouzročili njihov nastanak. U sustavu obračuna troškova ti se proizvodi koji su prouzročili nastanak troškova nazivaju nosiocima troškova.

U obračunu troškova proizvoda razlikujemo:

- sustav obračuna troškova u proizvodnji o narudžbi ili sustav obračuna po radnom nalogu
- sustav obračuna u procesnoj proizvodnji

Razlike u tim sustavima obračuna su specifičnosti odnosno razlika u načinu i organizaciji proizvodnje i karakteristikama proizvoda. Zadaća i cilj obaju sustava obračuna troškova zapravo su isti.

Svrha analize troškova je ispitati mogućnost minimiziranja istih. Pri tome treba istaknuti da svako smanjenje nekog troška istovremeno ne znači i apsolutno smanjenje ukupnih troškova. Stoga efekt svakog pojedinačnog smanjenja troška treba sagledavati i u vezi s troškovima drugih elemenata, odnosno i s aspekta ukupnih troškova. Troškovi se analiziraju kao obujam i struktura za kraće i za duže razdoblje.

Analiza troškova omogućuje utvrđivanja negativnih odstupanja evidentiranih troškova od potrebnih troškova (planiranih, normalnih, standardnih, željenih troškova), odnosno omogućuje

razlučivanje opravdanih od neopravdanih troškova, utvrđuje uzroke tih odstupanja te predlaže mjere za uklanjanje, uzroka negativnih odstupanja (ili neopravdanih troškova) u budućem poslovanju i time utječe na povećanje uspješnosti budućeg poslovanja. (Pavić i dr. 2006.)

Bez analize troškova i djelovanja na uklanjanje nepotrebnih i neopravdanih troškova, računovodstvo troškova nema svoje ekonomsko opravdanje i svodi se na puko evidentiranje troškova. Zadatak analize troškova jeste minimalizacija troškova. Postupak analize troškova obuhvaća analizu obujma troškova i analizu strukture troškova, te analizu činitelja racionalizacije troškova.

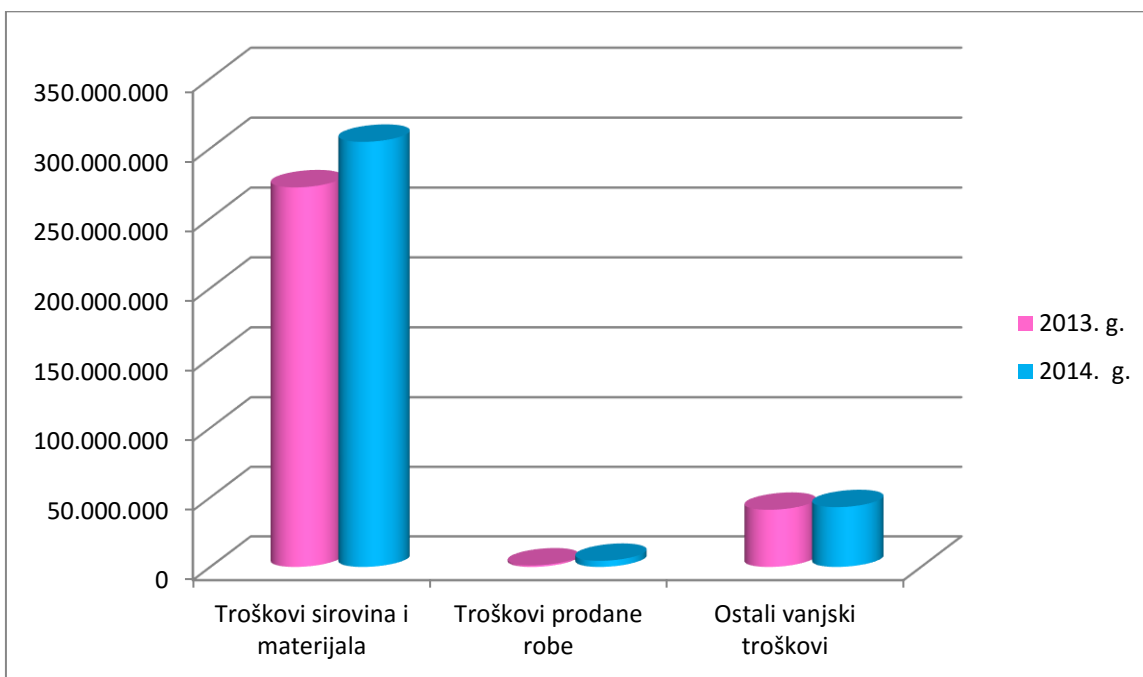
4.1. Obračun i analiza troškova zaliha

Troškovi zaliha su svi troškovi koje se izravno uključuje u vrijednost zaliha učinaka i koji će postati rashodi u računu dobiti i gubitka tek uz priznavanje prihoda, kada se učinke proda.

Za zaštitu od nestašica neophodna je kontrola nad zalihama, te da bi se omogućilo neprekinuti, ujednačeni tok proizvodnje. Postoje tri vrste troškova koji zajedno čine ukupne troškove, a to su:

- ukupni troškovi naručivanja – troškovi administracije i obrade koji su nastali prilikom naručivanja sirovina
- ukupni troškovi skladištenja – troškovi koji su nastali za vrijeme držanja zaliha sirovina na skladištu (troškovi osiguranja, trošak skladišnog prostora...)
- ukupni troškovi kupnje – nabavna cijena koja je plaćena dobavljaču. Ovi su troškovi u pravilu najznačajniji prilikom planiranja politike držanja zaliha, osim u slučaju kada dobavljač nudi popust.

Grafikon 2: Prikaz troškova zaliha u 2013. i 2014. godini poduzeća Cimos d.o.o. Buzet

Izvor: vlastita izrada na temelju podataka dobivenih od poduzeća Cimos d.o.o. Buzet

Unutar troškova zaliha najveći dio zauzimaju troškovi sirovina i materijala koji su u 2013. godini iznosili 272.065.318 HRK, a u 2014. Godini povećali su se na 304.625.492 HRK. Zatim slijede ostali vanjski troškovi koji su u 2013. godini iznosili 41.079.780 HRK te su se također povećali kao i troškovi materijala i sirovina, na 43.006.389 HRK. I posljednji troškovi prodane robe koji su u 2013. godini iznosili 1.080.912 HRK, a u 2014. Godini.

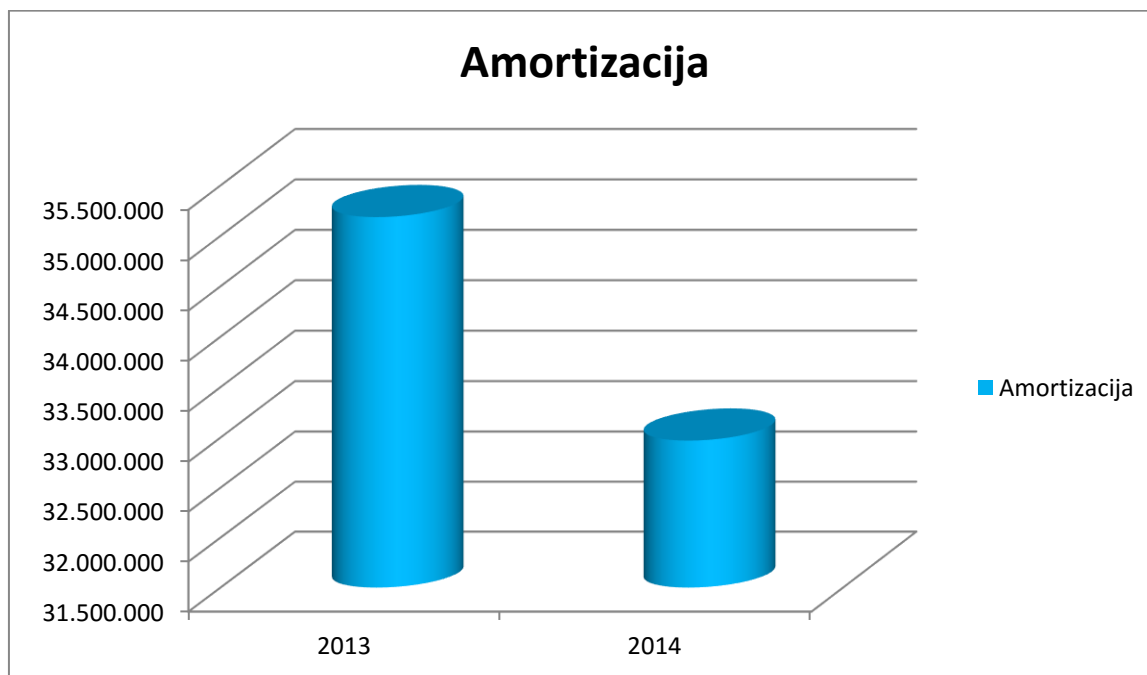
4.2. Obračun i analiza troškova amortizacije

Amortizacija se obračunava tako da se nabavna vrijednost imovine, osim zemljišta i investicija u tijeku otpisuje tijekom procijenjenog korisnog vijeka imovine primjenom pravocrtne metode. Obračun amortizacije obavlja se po pojedinačnim sredstvima do njihovog potpunog otpisa. Nekretnine, postrojenja i oprema i svaki njihov značajan dio prestaju se priznavati prilikom potpunog otpisa ili kada se njihovim korištenjem ne očekuju buduće ekonomske koristi. Dobici ili gubici nastali otuđivanjem ili rashodovanjem određenog sredstva utvrđuju se kao razlika između prihoda od prodaje i knjigovodstvenog iznosa tog sredstva i priznaju u korist, odnosno na teret prihoda.

Postrojenja i oprema iskazuju se po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za akumuliranu amortizaciju i/ili akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti, a čine materijalnu imovinu ukoliko im je vijek trajanja duži od godine dana, a pojedinačna vrijednost veća od 3.500,00 kn na dan nabave. Nabavna vrijednost uključuje nabavnu cijenu, trošak rezervnih dijelova postrojenja i opreme, te ostale zavisne troškove. U slučaju kada je potrebno zamijeniti značajne dijelove nekretnina, postrojenja i opreme, Društvo priznaje takve dijelove kao individualnu imovinu sa određenim vijekom trajanja i amortizacijom. Svi ostali troškovi popravaka i održavanja priznaju se u računu dobiti i gubitka kako nastaju.

Nematerijalnu imovinu čine prava, ulaganja u software, licence, ulaganja u tuđu imovinu i sl. Nabava nematerijalne imovine tijekom godine evidentira se po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za akumulirani ispravak vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini fakturirana vrijednost nabavljene imovine uvećana za sve troškove nastale do stavljanja u upotrebu nematerijalne imovine. Nematerijalna imovina sa određenim vijekom trajanja amortizira se tijekom procijenjenog vijeka trajanja i umanjuje se kada za to postoje uvjeti. Nematerijalna imovina sa neodređenim vijekom trajanja se ne amortizira.

Grafikon 3: Amortizacija 2013. i 2014. godine poduzeća Cimos d.o.o. Buzet

Izvor: vlastita izrada na temelju podataka dobivenih od poduzeća Cimos d.o.o. Buzet

U grafikonu 3. možemo vidjeti usporedni prikaz amortizacije poduzeća Cimos d.o.o. Buzet za 2013. i 2014. godinu. Amortizacija je u 2013. godini iznosila 35.186.271 HRK, a u 2014. godini 32.970.339 HRK. Može se primijetiti da se amortizacija u 2014. godini smanjila za 6,3%.

4.3. Obračun i analiza troškova rada

Troškovi rada često u velikoj mjeri sudjeluju troškovima proizvodnje te u odnosu na ostale troškove sve više dobivaju na značaju. Porast troškova rada u velikoj mjeri može se pripisati tome što se zaposlenicima uz osnovnu plaću ili nadnicu sve češće pružaju i određena primanja u naravi (npr. Osiguran smještaj prilikom korištenja godišnjeg odmora) te drugi slični dodaci.

Potrebno je uočiti razliku između *plaće* koja se isplaćuje ovisno o utrošenom vremenu (danima ili satima) ili broju proizvedenih komada od *naknade* koja se isplaćuje u fiksnom iznosu. U sljedećoj jednadžbi prikazan je jedan od načina utvrđivanja plaće. (Cashin, Handy, Polimeni, 1999.)

$$\text{Bruto zarada} = \text{osnovna plaća} + \text{dodatak za prekovremeni rad}$$

$$\text{Osnovna plaća} = \text{ukupno sati rada (uključujući prekovremeni rad)} \times \text{osnovna satnica}$$

$$\text{Ukupni dodatak za prekovremeni rad} = \text{prekovremeni sati} \times \text{dodatak za 1 prekovremeni sat}$$

4.3.1. Troškovi osoblja – troškovi plaća i naknada plaća

Troškovi osoblja se dijele na nadnice i plaće, troškove poreza, socijalnog i imovinskog osiguranja i dr. Bitno je naglasiti da se pod stavkom nadnice i plaće iskazuju samo neto iznosi dok se na stavci troškovi poreza, socijalnog i mirovinskog osiguranja iskazuju iznosi poreza i doprinosa iz nadnica i plaća te iznosi doprinosa na nadnice i plaće. S obzirom da se u ovoj podjeli govori o isključivo neto iznosima potrebno je prikazati i bruto veličinu plaća, poreza i doprinosa.

Troškove osoblja treba podijeliti na:

- plaće za rad
- naknade plaća
- doprinosi na plaće i naknade plaća

Troškovi koji se podrazumjevaju pod plaćama za rad su:

- troškovi bruto plaća radnika za njihov redovan rad, prekovremeni rad, dodaci na plaće za posebne i otežane radne uvjete kao npr. noćne smjene, rad blagdanom, nedjeljom i sl.
- svi bruto iznosi naknada plaća koje prema propisima socijalnog i radnog prava poslodavac isplaćuje radnicima o svom teretu spadaju pod naknade plaća, te se mogu navesti sljedeće naknade: naknada plaće za neradne dane i blagdane propisane zakonom, naknde plaće za godišnji odmor, za bolovanje na teret poslodavca i dr.
- te doprinosi na plaće i naknade plaća kojima se iskazuju troškovi doprinosa na plaće kojih je poslodavac obvezan obračunavati i uplaćivati na plaće i naknade plaća svojim radnicima.

Moramo znati da se sam trošak rada odnosi na fizičke ili intelektualne napore koje radnici ulažu u proizvodnom procesu, kako bi se došlo do željenog gotovog proizvoda, te taj trošak rada predstavlja cijenu plaćenu radnicima za korištenje njihovog rada. Trošak rada može biti direktan ili indirektan.

Direktan rad vrlo lako povezujemo sa određenim gotovim proizvodom i on je zapravo glavni trošak proizvodnje tog proizvoda te se može direktno prepoznati u proizvodnom procesu, a indirektni rad predstavlja sve troškove rada koji su povezani sa proizvodnim procesom i on spada pod indirektno troškove proizvodnje.

4.3.2. Naknade troškova radnika

Naknade troškova radnika spadaju u poslovne rashode poslovnih subjekata. Pod naknade troškova radnika spadaju:

- dnevnice
- troškovi prijevoza na posao i sa posla
- troškovi prijevoza na službenom putu
- terenski doplatak
- troškovi stručnog usavršavanja, školovanja i stipendija

Pod dnevnice za službena putovanja podrazumjevaju se sve isplate za pokriće izdataka prehrane, pića i prijevoza u mjestu u kojem je radnik upućen na službeno putovanje.

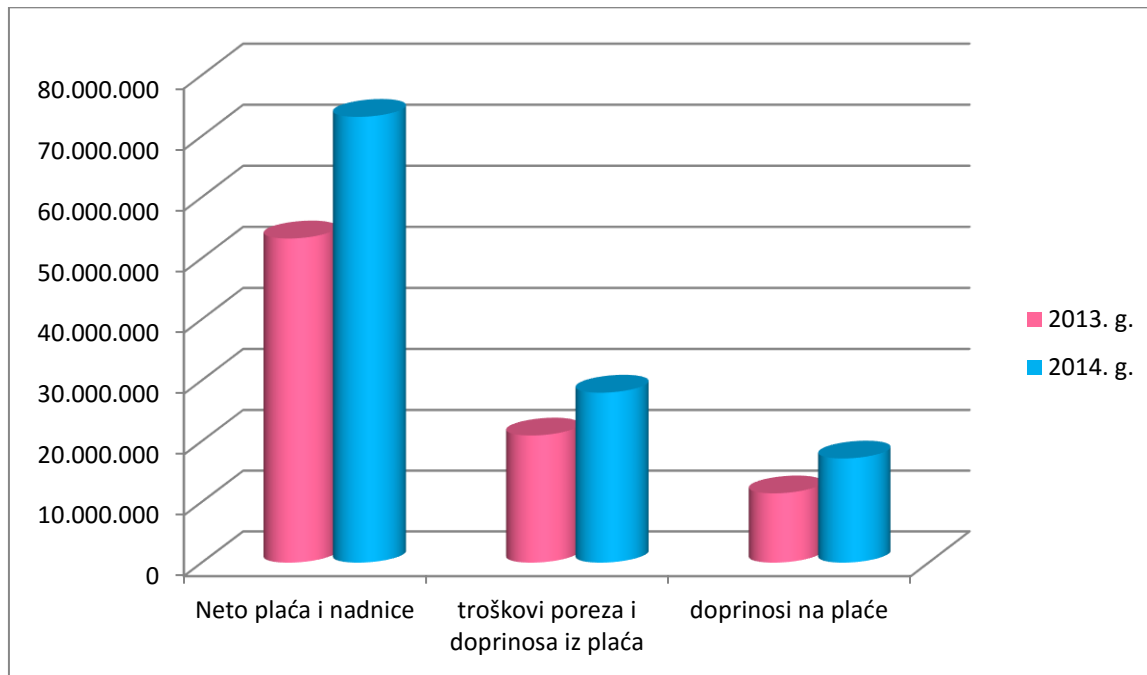
Dnevnice se isplaćuju radniku za putovanja izvan mjesta kada se radnik upućuje na službeno putovanje u neko drugo mjesto koje je udaljeno najmanje 30 kilometara radi obavljanja određenih poslova koje obuhvaća njegovo radno mjesto, za korist poslodavca. U troškove službenog putovanja, uz dnevnice ubrajaju se i troškovi prijevoza kao i naknada troškova noćenja. Ako je radnik za putovanje koristio neki drugi prijevoz onda je dokaz visine troškova plaćena karta ispostavljena od strane prijevoznika, a ako se koristio vlastitim automobilom onda se naknada troškova računa tako da se pomnoži 30% cijene litre benzina i kilometara u odlasku i povratku od mjesta rada do odredišta u koje je radnik bio upućen na službeno putovanje.

Ako radnik boravi izvan svog mjesta prebivališta radi obavljanja poslova koje također obavlja za poslodavca i to izvan sjedišta poslovne jedinice, i kada se obavlja djelatnost koja je vezana za rad na terenu tada se radniku isplaćuje terenski dodatak koji je neoporeziv primitak. Uz uvjet da je to mjesto rada udaljeno od sjedišta poslovne jedinice minimalno 30 kilometara.

Svi iznosi naknada koje poslodavac plaća radniku za razne seminare, tečajeve, savjetovanja u svrhu usavršavanja spadaju u troškove stručnog usavršavanja. Svako slanje radnika na stručno usavršavanje može imati obilježje službenog puta pa pod troškove stručnog usavršavanja spadaju i iznosi dnevnica, troškova prijevoza, smještaja i sl.

Ako poslodavac ima ugovor sa svojim radnikom da plaća školarinu za pohađanje srednje ili više stručne spreme, fakulteta, posljediplomskog studija ili doktorskog studija, tada se ti troškovi smatraju troškovima školovanja. U te troškove spadaju i stipendije isplćene učenicima ili studentima za redovno školovanje.

Grafikon 4: Troškovi zaposlenih Cimos d.o.o. Buzet u 2013. i 2014. godini

Izvor: vlastita izrada na temelju podataka dobivenih od poduzeća Cimos d.o.o. Buzet

U grafikonu 4. Prikazani su troškovi zaposlenih, odnosno troškovi rada u 2013. i 2014. godini. Troškovi zaposlenih sastoje se od neto plaća i nadnica, troškova poreza i doprinosa iz plaća te doprinosa na plaće. Kod troškova zaposlenih dominiraju neto plaće i nadnice koje iznose 53.234.794 HRK za 2013. i 73.155.523 HRK za 2014. godinu te oni zauzimaju 62,2% ukupnih troškova osoblja. Zatim po veličini slijede troškovi poreza i doprinosa iz plaća (24,47%), te doprinosi na plaće (13,33%).

4.4. Prihodi i rashodi u računu dobiti i gubitka

Račun dobiti i gubitka je financijski izvještaj koji pokazuje uspješnost poslovanja poduzeća kroz određeno vremensko razdoblje. Sadrži prikaz svih prihoda i rashoda, te ostvarenog financijskog rezultata u određenom obračunskom razdoblju. Daje nam odgovor na pitanje je li poduzeće ostvarilo svoj financijski cilj – profitabilnost.

Ovaj financijski izvještaj sastoji se od: prihoda, rashoda i financijskog rezultata. Ako su prihodi veći od rashoda znači da je poduzeće ostvarilo dobit, a u protivnom gubitak. Prihodi se priznaju prema načelu nastanka događaja, tj. kada su dobra isporučena i usluge izvršene.

4.4.1. Prihodi

Prihodi su vrijednost prodanih dobara i usluga koje su iskazane kroz obračunsko razdoblje. Povećanjem prihoda utječe se na povećanje kapitala. Osim prihoda iz redovite djelatnosti, mogu se javiti i druge vrste prihoda, kao npr. prihodi od kamata, tečajnih razlika, s osnove viškova na zalihama, uporabe robe za vlastite potrebe i sl.

Prihodi mogu biti:

- poslovni prihodi
- financijski prihodi
- izvanredni prihodi

Poslovni prihodi ostvaruju se prodajom proizvoda, a mogu nastati i prodajom trgovačke robe ili pružanjem usluga. Iznos je jednak prodajnoj cijeni realiziranih proizvoda, roba ili usluga.

Poslovni prihodi:

- prihodi od prodaje proizvoda i usluga
- prihodi od prodaje robe
- prihod od ukidanja dugoročnih rezerviranja
- prihod od kompenzacija, subvencija, dotacija i sl.

Financijski prihodi:

- prihodi od udjela u dobiti
- prihodi od dividendi
- prihodi od kamata
- prihodi od tečajnih razlika
- dobiti od prodaje dionica i poslovnih udjela

Izvanredni prihodi:

- prihodi od prodaje dugotrajne imovne, sirovina i materijala, rezervnih dijelova i sitnog inventara
- viškovi
- prihodi od naplaćenih prethodno otpisanih potraživanja
- ostali izvanredni prihodi

4.4.2. Rashodi

Rashodi su troškovi sadržani u prodanim proizvodima i uslugama. Uključuju: plaće zaposlenika, najamnine, troškove usluga, amortizacije, kamata i sl. Često ih se naziva i troškovima poslovanja. Dovode do smanjivanja kapitala. Priznaju se prema načelu sučeljavanja prihoda i rashoda.

Rashodi mogu biti:

- poslovni
- financijski
- izvanredni

Poslovni rashodi nastaju kao posljedica obavljanja glavne djelatnosti poduzeća kao što su: troškovi poslovanja u razdoblju (sirovine, materijali, rezervni dijelovi, energija, usluge prijevoza, premije osiguranja, plaće, porezi, amortizacija...) i troškovi nabave prodane robe.

Financijski rashodi nastaju kao posljedica korištenja tuđeg novca kao što su: kamate na kredite, negativne tečajne razlike, vrijednosna usklađivanja financijske imovine, gubici od prodaje dionica, poslovnih udjela i financijske imovine

Izvanredni rashodi su manjkovi, vrijednosna usklađivanja (dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine, proizvodnje u tijeku) i ispravak potraživanja od kupaca.

4.4.3. Financijski rezultat

Financijski rezultat poslovanja jest razlika između ukupnih prihoda i ukupnih rashoda, a predstavlja dobit, odnosno gubitak prije poreza. Dakle, u slučaju kada su ukupni prihodi veći od ukupnih rashoda, utvrđuje se pozitivna razlika (dobit prije poreza ili bruto dobit), a u suprotnom slučaju, gubitak prije poreza. Nakon utvrđene obveze poreza na dobit (pripremljene porezne prijave) za obračunsko razdoblje, utvrđuje se konačni financijski rezultat poslovanja (dobit ili gubitak tekućeg razdoblja). Ostvarena neto dobit, u bilančnom smislu, predstavlja prirast vlastitog kapitala iz poslovanja. Nasuprot tomu, negativni konačni financijski rezultat (gubitak poslije poreza), predstavlja njegovo umanjeње. Neto dobit ili gubitak jedini je podatak, koji izravno povezuje račun dobiti i gubitka, s jedne, i bilancu, s druge strane.

Tablica 3: Račun dobiti i gubitka poduzeća Cimos d.o.o. Buzet

RAČUN DOBITI I GUBITKA
za razdoblje 01.01.2014. do 31.12.2014.

Obrazac
POD-RDG

Obveznik: 72070167302; P.P.C. BUZET d.o.o.				
Naziv pozicije	AOP oznaka	Rbr. bilješke	Prethodna godina	Tekuća godina
1	2	3	4	5
I. POSLOVNI PRIHODI (112+113)	111		442.807.010	493.989.166
1. Prihodi od prodaje	112		440.289.733	487.801.816
2. Ostali poslovni prihodi	113		2.537.277	6.187.350
II. POSLOVNI RASHODI (115+116+120+124+125+126+129+130)	114		514.032.261	516.640.167
1. Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda	115		6.113.081	-4.234.447
2. Materijalni troškovi (117 do 119)	116		314.226.010	352.023.692
a) Troškovi sirovina i materijala	117		272.065.318	304.625.492
b) Troškovi prodane robe	118		1.080.912	4.391.811
c) Ostali vanjski troškovi	119		41.079.780	43.006.389
3. Troškovi osoblja (121 do 123)	120		85.585.905	118.287.372
a) Neto plaće i nadnice	121		53.234.794	73.155.523
b) Troškovi poreza i doprinosa iz plaća	122		20.938.847	27.979.284
c) Doprinosi na plaće	123		11.412.264	17.152.565
4. Amortizacija	124		35.186.271	32.970.339
5. Ostali troškovi	125		72.920.994	17.593.211
6. Vrijednosno usklađivanje (127+128)	126		0	0
a) dugotrajne imovine (osim financijske imovine)	127			
b) kratkotrajne imovine (osim financijske imovine)	128			
7. Rezerviranja	129			
8. Ostali poslovni rashodi	130			
III. FINANCIJSKI PRIHODI (132 do 136)	131		8.187.817	5.785.340
1. Kamate, tečajne razlike, dividende i slični prihodi iz odnosa s povezanim poduzetnicima	132		5.385.858	4.522.871
2. Kamate, tečajne razlike, dividende, slični prihodi iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima i drugim osobama	133		2.801.959	1.262.469
3. Dio prihoda od pridruženih poduzetnika i sudjelujućih interesa	134			
4. Nerealizirani dobiti (prihodi) od financijske imovine	135			
5. Ostali financijski prihodi	136			
IV. FINANCIJSKI RASHODI (138 do 141)	137		44.121.953	14.665.857
1. Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi s povezanim poduzetnicima	138		9.115.566	5.021.851
2. Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima i drugim osobama	139		35.006.387	9.644.006
3. Nerealizirani gubici (rashodi) od financijske imovine	140			
4. Ostali financijski rashodi	141			
V. UDIO U DOBITI OD PRIDRUŽENIH PODUZETNIKA	142			
VI. UDIO U GUBITKU OD PRIDRUŽENIH PODUZETNIKA	143			
VII. IZVANREDNI - OSTALI PRIHODI	144			
VIII. IZVANREDNI - OSTALI RASHODI	145			
IX. UKUPNI PRIHODI (111+131+142 + 144)	146		450.994.827	499.774.506
X. UKUPNI RASHODI (114+137+143 + 145)	147		558.154.214	531.306.024
XI. DOBIT ILI GUBITAK PRJE OPOREZIVANJA (146-147)	148		-107.159.387	-31.531.518
1. Dobit prije oporezivanja (146-147)	149		0	0
2. Gubitak prije oporezivanja (147-146)	150		107.159.387	31.531.518
XII. POREZ NA DOBIT	151		0	0
XIII. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (148-151)	152		-107.159.387	-31.531.518

1. Dobit razdoblja (149-151)	153		0	0
2. Gubitak razdoblja (151-148)	154		107.159.387	31.531.518
DODATAK RDG-u (popunjavanje poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)				
XIV. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA				
1. Pripisana imateljima kapitala matice	155			
2. Pripisana manjinskom interesu	156			
IZVJEŠTAJ O OSTALOJ SVEOBUHVAATNOJ DOBITI (popunjavanje poduzetnik obveznik primjene MSFI-a)				
I. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (= 152)	157		-107.159.387	-31.531.518
II. OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT/GUBITAK PRIJE POREZA (159 do 165)	158		0	0
1. Tečajne razlike iz preračuna inozemnog poslovanja	159			
2. Promjene revalorizacijskih rezervi dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine	160			
3. Dobit ili gubitak s osnove ponovnog vrednovanja financijske imovine raspoložive za prodaju	161			
4. Dobit ili gubitak s osnove učinkovite zaštite novčanog toka	162			
5. Dobit ili gubitak s osnove učinkovite zaštite neto ulaganja u inozemstvu	163			
6. Udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti/gubitku pridruženih poduzetnika	164			
7. Aktuarski dobici/gubici po planovima definiranih primanja	165			
III. POREZ NA OSTALU SVEOBUHVAATNU DOBIT RAZDOBLJA	166			
IV. NETO OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (158-166)	167		0	0
V. SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (157+167)	168		-107.159.387	-31.531.518
DODATAK Izvještaju o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti (popunjavanje poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)				
VI. SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA				
1. Pripisana imateljima kapitala matice	169			
2. Pripisana manjinskom interesu	170			

Izvor: izrada poduzeća Cimos d.o.o. Buzet

Iz računa dobiti i gubitka vidimo da poduzeće u 2014. godini bilježi rast ostvarenih prihoda u odnosu na 2013. godinu u iznosu od 51.182.156 HRK odnosno 10%. U 2013. godini prihodi su iznosili 442.807.010 HRK, dok su u 2014. godini iznosili 493.989.166 HRK.

Promjena prihoda u odnosu na proteklu godinu rezultat je povećanje prodaje i povećanje ukupnog izvoza. Poslovne prihode čine 98% prihodi od prodaje i 2% ostali poslovni prihodi.

Ostvareni prihodi u 2013. i 2014. godini koji su vidljivi u računu dobiti i gubitka bili su manji od troškova poduzeća odnosno rashoda te je poduzeće ostvarilo negativan financijski rezultat. U 2013. godini rashodi su bili veći od prihoda za 20 %, a u 2014. godini za 6%. Možemo zaključiti da se poduzeće polako oporavlja i da bismo u narednim godinama mogli očekivati pozitivan financijski rezultat.

Najveći udio u poslovnim rashodima u poduzeću Cimos d.o.o. Buzet zauzimaju materijalni troškovi. U 2013. godini materijalni troškovi su iznosili 314.226.010 HRK, u 2014. godini 352.023.692 HRK, odnosno 10,74% više. Troškovi osoblja su se povećali u odnosu na prethodnu godinu u iznosu od 32.701.467 HRK te u ukupnim rashodima u 2014. godini zauzimaju 22 %.

Financijski prihodi su se smanjili u odnosu na prethodno razdoblje za 30% kao što su se smanjili i financijski rashodi za 29.456.096 HRK odnosno za 67%.

Poduzeće Cimos d.o.o. Buzet je poslovalo sa gubitkom u 2013. i 2014. godini, što nije zadovoljavajuće, ali se gubitak u odnosu na 2013. godinu smanjio za 71%. Smanjeni gubitak ukazuje na to da je poduzeće u tekućoj godini poslovalo bolje nego u prethodnoj i da takvo poslovanje vodi ka pozitivnom financijskom rezultatu u narednim godinama kojem teži i samo poduzeće.

5. KRITIČKI OSVRT

Iz ovog rada može se zaključiti da su troškovi izuzetno važni za poslovanje poduzeća Cimos d.o.o. Buzet, te ih je potrebno planirati, analizirati, izračunavati i sl. Može se zaključiti da se veličina i struktura troškova razlikuje od poduzeća do poduzeća, te da ovisi o djelatnosti kojom se poduzeće bavi. Postoji velika razlika između trgovinskih i proizvođačkih djelatnosti kao što je Cimos d.o.o. Buzet. Proizvođačko društvo transformira sirovine i materijal u gotove proizvode ulažući pri tom rad i sredstva za rad. Društvo koje se bavi trgovinom, kao što je npr. trgovina obuće koja kupuje gotovu obuću i prodaje ju u istom obliku krajnjem kupcu, prodaje trgovačku robu koju je kupilo bez mijenjanja njezinog osnovnog oblika. Potrebno je uočiti kako društvo koje se bavi trgovinom ima samo jednu vrstu zaliha, dok proizvođačko društvo ima tri vrste zaliha: zalihe sirovina i materijala, zalihe proizvodnje u toku te zalihe gotovih proizvoda.

Cilj je da poduzeće u dugom roku maksimizira dobit, nije svrha troškova po svaku cijenu snižavati, već je svrha poduzimati aktivnosti radi osiguranja trajnog profitabilnog poslovanja, odnosno najveće moguće dugoročne koristi. Računovodstvo je glavni izvor za informacija o troškovima.

Za obavljanje djelatnosti svako poduzeće mora trošiti sredstva i predmete rada, tuđe usluge i ljudsku energiju, pritom treba paziti na troškove kako bi se održala profitabilnost.

Rekli su o troškovima: "Premalo brige o troškovima ubija poduzeće; prevelika briga o troškovima ubija kreativnost." (Rosenthal)

6. ZAKLJUČAK

Troškovi su vrlo širok pojam. Sva poduzeća pa tako i Cimos d.o.o. Buzet veliku pažnju posvećuju troškovima, odnosno nastoje da posluju uz što niže troškove jer je osnovni cilj svake poslovne aktivnosti u ekonomskom poduzetništvu ostvarenje viška prihoda u odnosu na troškove.

Teorija troškova proučava troškove i njihov utjecaj na uspjeh poduzeća. Najjednostavnije, troškovi se mogu definirati kao novčani izraz utroška elemenata radnog procesa. Međutim takva definicija nije potpuna, jer poduzeće za ostvarenje svoje djelatnosti koristi i niz drugih usluga: usluge prijevoza, usluge popravaka, poreze koje moraju plaćati državi, a koje nije lako svrstati u klasičnu definiciju proizvodnih čimbenika.

Cimos d.o.o. Buzet analizira i kontrolira troškove iz više razloga. Prije svega jer želi što više smanjiti troškove, te povećati dobit. Svaki se dan susrećemo s troškovima. Oni su tu, postoje, mogu biti viši ili niži, ovisno o tome kako njima upravljamo. Zbog potrebe da se troškovi svedu na najmanju moguću mjeru, a da se pri tome redovito obavlja djelatnost poduzeća u ovom radu pošlo se od analize sa svrhom da se utvrdi upravlja li se svim troškovima racionalno.

Smatram da bi svatko trebao biti upoznat s tom temom jer su troškovi sastavni dio života, a za poduzetnika to je obvezno gradivo koje treba savladati prije nego pokrene vlastiti biznis. Troškovi izravno utječu na dobit, a niti jedan poduzetnik ne ulazi u biznis bez cilja da što više zaradi.

Teorija troškova poduzetniku omogućuje upoznati prirodu troškova, njihovo nastajanje, obilježja i ponašanje u radnom procesu, kako bi mogao poslovno odlučivati i politiku troškova usklađivati s politikom prihoda radi osiguranja zadovoljavajućeg poslovanja i ostvarivanja što veće dobiti. Učinkovitost poduzetnika bit će veća što je s manje troškova ostvario veći profit.

Poduzeće Cimos d.o.o. Buzet će u budućnosti nastojati poslovati pozitivno. Poduzeće treba napor usmjeriti na pronalaženje novih tržišta, te na ostvarivanje vizije koja glasi – biti jedan od kreatora, a ne samo sudionik globalnih procesa.

LITERATURA

a) Knjige:

1. Cashin J. A., Handy S. A., Polimeni R. S. (1999): Troškovno računovodstvo, Faber & Zgombić Plus, Zagreb
2. Gulin D., Spajić F., Spremić I., Tadijančević S., Vašiček V., Žager K., Žager L. (2010): Računovodstvo, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb
3. Majcen, Željko (1981): Troškovi u teoriji i praksi, Informator, Zagreb
4. Pavić, I., Benić, Đ., Hashi, I., (2006): Mikroekonomija, EFST, Split
5. Petrović, Dimitrije (1964): Teorije troškova, Svjetlost, Sarajevo
6. Turk, Ivan (1973): Računovodstvo troškova, Informator, Zagreb

b) Web izvori:

1. Financijska agencija – FINA: www.fina.hr (10.07.2015.)

POPIS TABLICA

Tablica 1: Zaposlenost prema stručnoj naobrazbi u poslovnom sustavu Cimos d.d. Koper	12
Tablica 2: Dobna struktura zaposlenih u poslovnom sustavu Cimos d.d. Koper	14
Tablica 3: Račun dobiti i gubitka poduzeća Cimos d.o.o. Buzet	32

POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA

Grafikon 1: Dobna stuktura zaposlenih (po spolu) u poslovnom sustavu Cimos d.d. Koper	14
Grafikon 2: Prikaz troškova zaliha u 2013. i 2014. godini poduzeća Cimos d.o.o. Buzet.....	22
Grafikon 3: Amortizacija 2013. i 2014. godine poduzeća Cimos d.o.o. Buzet	24
Grafikon 4: Troškovi zaposlenih Cimos d.o.o. Buzet u 2013. i 2014. godini	28

POPIS SLIKA

Slika 1: Organizacijska shema tvornica Buzet i Roč.....	11
---	----